

KAPellen en KRuisen

nummer 35

juli 2007

Contactdag 2007 in Thorn

Op zaterdag 14 april was Thorn het gezellige en zonnige trefpunt voor de deelnemers aan de jaarlijkse contactdag van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg (SKKL). Meer dan zestig geïnteresseerden waren die dag, voor een gevarieerd programma, vanuit heel Limburg naar het witte stadje afgereisd.



Rondrit per koets

Na een korte vergadering, waarin stichtingsvoorzitter Koos Swinkels een overzicht gaf van de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen, verzorgde Geert van der Varst (directeur van de Monumentenwacht Limburg) een lezing over het belang van de Limburgse kruisen en kapellen als exportproduct. In zijn presentatie ging hij daarnaast onder andere in op het werk van de Monumentenwacht, het monitoren van het Limburgse erfgoed (waarbij de regionale kruisen en kapellen zijn meegenomen) alsmede op de samenwerking van de Monumentenwacht met de SKKL en met de lokale organisaties.



Bezichtiging van de Abdijkerk

De Monumentenwacht beschikt sinds kort over een speciale helpdesk, alwaar iedereen met zijn of haar vragen over kruisen en kapellen terecht kan:

- helpdesk kruisen en kapellen van de Monumentenwacht;
- telefoonnummer 0475 – 563 332;
- geopend op vrijdag van 9.00 uur tot 12.00 uur;
- contactpersoon Peter Nouwen;
- kruiskapel@monumentenwachtlimburg.nl.

Na deze meer 'formele onderdelen' van de contactdag wachtte de genodigden een idyllische koetstocht door de Thornse dreven, waarbij de belangrijkste kapellen van het witte stadje werden aangedaan. Tijdens deze rondrit verzorgden vertegenwoordigers van de plaatselijke Stichting Kruisen en Kapellen Thorn een deskundige toelichting.

De bijzonder geslaagde contactdag 2007 werd afgesloten met een bezichtiging van de Abdijkerk van Thorn.

Wiel Oehlen



Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellen limburg.nl

Bank
57.62.20.159
(IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159)



Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.



Kapellen en Kruisen is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 10,- per jaar

Redactie
B.H.H. Brader (eindredactie)
W.J.H. Oehlen



provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**



BISDOM  ROERMOND

Inzegening Mariakapel Krawinkel

De Mariakapel aan de Cornelisstraat in de wijk Krawinkel in Geleen is op zaterdag 19 mei 2007 opnieuw ingezegend.

De oorspronkelijke kapel dateert uit 1898 en is meerdere malen gerenoveerd en herbouwd.

In 1963 is de kapel op privaatgrond herbouwd. En juist dit gegeven vormde een probleem.

De huidige bewoner wilde zijn huis en de aangrenzende grond

verkoopen, het voortbestaan van de kapel kwam dus in gevaar.

Omdat de kapel toch echt een toevluchtsoord is voor menige wijkbewoner en tevens om de vier jaar als rustaltaar voor de Sacramentsprocessie dient, waren enkele buurtbewoners het er al vlug over eens, dat er alles aan gedaan moest worden om de kapel te bewaren voor het nageslacht. Maar ja dit is natuurlijk sneller geroepen dan uitgevoerd.

Maquette

Mede dankzij een financiële injectie van de gemeente Sittard- Geleen en de Woningvereniging Zo Wonen kon men met de eerste voorbereidingen starten in juni 2006. Er werd een maquette onthuld op de nieuwe plaats van de kapel.

Van iedere sponsor groot of klein werd een naamplaatje gemaakt, dat op de maquette werd bevestigd. Eind 2006 had men het geld bij elkaar om te starten met de verplaatsing.

Het werd geen verplaatsing van op de oude plaats oppakken en op de nieuwe neerzetten.

Nee, alles moest opnieuw opgebouwd worden van fundering tot altaartafel. Maar er werd een aannemer gevonden om deze bouw te verzorgen. Het resultaat mocht er zijn.

Inzegening

Vol trots werden er dan ook met pastoor Janssen van de Parochie H. Augustinus afspraken gemaakt om de kapel opnieuw in te zegenen.

Zaterdag 19 mei was het dan zover, de straten werden versierd en natuurlijk de kapel ook.

Na de avondmis van 18.00 uur in de Augustinuskerk ging men naar de kapel, alwaar al diverse buurtbewoners en andere belangstellenden aanwezig waren.



Het Jeugdorkest van Harmonie St. Augustinus

De plechtigheid werd opgeluisterd door het Jeugdorkest van Harmonie St. Augustinus.

Als afsluiting van het geheel zullen de naamplaatjes, welke op de maquette bevestigd waren, in een koker geplaatst worden, die vervolgens onder de kapel zal ingegraven worden. Zo zal de volgende generatie weten wie voor deze verplaatsing in 2007 mede verantwoordelijk zijn geweest.

Jan Dols

Inzegening 'Kruis Slagmolen' te Echt

Op dinsdagavond 15 mei 2007 werd het geheel vernieuwde kruis Slagmolen onder grote belangstelling ingezegend door de Zeereerwaarde Heer Pastoor R. Kanke van de St. Landricusparochie. De buurtvereniging St. Joris en de Stichting Kruisen en Kapellen in het land van Echt waren van mening, dat na de aanleg van het mooie plantsoentje en de prachtige opknapbeurt van het kruis dit kruis ook ingezegend diende te worden.



Veel belangstelling bij de inzegening van het Kruis Slagmolen

Plantsoen

In 2006 had de Stichting Kruisen en Kapellen Echt, in overleg met de gemeente een plan uitgewerkt voor de aanpassing van het plantsoentje bij het kruis.

Eind 2006 werd het plantsoentje op verzoek van de Stichting door de gemeente opnieuw aangelegd. De aanplanting vond plaats eind februari 2007. In deze periode verwijderde de Stichting Kruisen en Kapellen Echt het corpus voor restauratie. De buurtbewoners reageerden prompt en stelden de gemeente Echt-Susteren van de 'vermissing' op de hoogte.

Nadat het plantsoentje door de gemeente was aangelegd, werd het in zeer slechte staat verkerende kruis verwijderd en door een nieuw vervangen, waarop de inmiddels fraai geschilderde corpus weer aangebracht was.

Spaanse griep

Wanneer het kruis is geplaatst en wat de reden hiervoor was is niet bekend. Waarschijnlijk is het kort na 1900 in deze omgeving geplaatst. Het is mogelijk, dat het kruis tijdens of kort nadat de 'Spaanse griep', die Echt en omgeving in 1918 teisterde, is opgericht en dat de bewoners op deze manier hun toevlucht en steun zochten bij de lijdende Christus. In Echt overleden in de periode oktober/november 1918 niet minder dan 85 mensen. In Nederland stierven tengevolge van de Spaanse griep binnen enkele maanden 27.000 mensen. Het kruis dat vroeger aan de overzijde van het huidige stond was omgeven door een smeedijzeren hekwerk en werd onderhouden door de buurtbewoners.

De huidige stenen corpus dateert uit de jaren 1950-1960 toen de weg naar de Slagmolen werd verbeterd en het kruis verplaatst naar de huidige plek.

Inzegening

Na deze korte toelichting op de geschiedenis vond de plechtige inzegening plaats door de Zeereerwaarde Heer Pastoor R. Kanke. De inzegening werd door de pastoor afgesloten met het volgende gedicht:

Hier staat God zelf, langs al die drukke wegen,
Hij wacht, om ons te geven zijn liefdevolle zegen.
Zie jij zijn stopgebaar, houdt Hij je tegen?
Het beeld gegeseld door de wind en door de regen;
Het wacht en wacht, te geven ons zijn zegen.

We haasten en wij jagen voort
van 't ene naar het and're oord;
geen zorgen meer of ik er kom,
de meeste hebben een Tom-Tom.

Maar richting naar het eind' van het leven
die wil een Ander ons gaan geven.
Wie daarom vaker stil staat bij zijn richtingsbord
die vind de weg naar 't hemels oord.

L. Theelen
Stichting Kruisen en Kapellen Echt

Wegkruisen aan de Bosheideweg te Belfeld

Ongeveer negen jaar geleden kocht de familie Dings uit Venlo aan de Bosheideweg in Belfeld een boerderij. Zij wilden vlakbij Maalbeek en het Brachterwald genieten van de rust. Bovendien hadden ze hier prachtige mogelijkheden om IJslandse paarden te gaan houden. Inmiddels is de boerderij geheel verbouwd en aangepast aan de wensen van de familie Dings. Een boerderij hoort een naam te hebben en via de voormalige eigenaar, de heer Kurstjens, werd dat de naam "Winkendries", omdat deze naam vroeger gebruikt werd voor het gebied waar de hoeve staat.

Driesprong

In 2003 vond de heer Dings, dat een veldkruis aan de driesprong voor het huis eigenlijk best mooi zou zijn. Leo en Annemie Dings zijn al jaren lid van het kerkkoor van de Martinuskerk in Venlo en gingen met hulp van vrienden en bekenden overal op zoek naar een geschikt corpus. In Nederland leverde hun speurtocht helaas geen resultaat op, maar uiteindelijk vonden zij vlak over de grens, in de bekende Duitse bedevaartplaats Kevelaer, wat ze zochten.

Een timmerman uit de kennissenkring was graag bereid een kruis te maken, dat paste bij het corpus en dat tevens geschikt was om te bevestigen aan de enorme wilgenboom die voor het huis staat. En een bevriende priester heeft gezorgd voor de inzegening.



Het hervonden grafkruis



Leo Dings (rechts) en zijn ruitervriend Geert van Eyck op hun IJslandse paarden bij het nieuwe wegkruis aan de wilgenboom.

Bliksem

Volgens mevrouw Dings heeft het kruis ook al een keer bescherming geboden. Bij een hevig onweer in 2006 sloeg de bliksem vlakbij de hoeve in. De stroom viel uit, en diverse elektrische apparaten in huis werden vernield. Maar er brak geen brand uit. En dan te bedenken, dat deze hoeve zo'n vijftig jaar geleden wel degelijk was getroffen door een felle brand, die toen een groot gedeelte van het gebouw in de as legde.

Grafkruis

Overigens heeft de familie Dings bij de herinrichting van de landerijen rondom deze boerderij nog een klein stenen kruis gevonden, zonder inscripties of merktekens. Hoewel zij niet wisten wat dit voor een kruis was, hebben ze het toch een plek gegeven naast de toegangspoort van de carrévormige binnenplaats. Gelukkig wisten twee zussen van de vorige eigenaar, de heer Kurstjens, mij wel te melden hoe het kruis hier terecht is gekomen. Het gaat namelijk om het voormalige grafkruis van hun op 21 december 1953 overleden vader. Toen moeder in 1961 overleed werd zij begraven op het nieuwe kerkhof van Belfeld. Haar reeds langer overleden man werd toen van het oude kerkhof overgebracht naar het graf van zijn vrouw en er werd een nieuw grafmonument geplaatst. Het oude grafkruis bleef dus over. De kinderen besloten toen om dit oude kruis een plekje te geven bij de boerderij waar hun vader zo lang had gewerkt.

Zo bezorgde de familie Dings het dorp Belfeld dus zijn zesde en zevende wegkruis.

Wim van Diepen

St. Josephkapel Hilleshagen 60 jaar

De St. Josephkapel van Hilleshagen vierde op 1 mei 2007 haar 60 jarig bestaansfeest. Op die dag werd door pastoor van Horne een H. Mis opgedragen, waarna in het naastgelegen restaurant 't Hilleshagerhofke een gezellig samenzijn was, waarbij een video en nostalgische buurtfoto's waren te bewonderen. Een ideale gelegenheid om de anekdotes uit het verleden nog eens op te dissen en de sociale buurtcontacten aan te halen.



Tweede Wereldoorlog

De St. Josephkapel zag in 1947 het levenslicht toen nijvere bewoners van de buurtschappen Hilleshagen, Hilleshagerweg en Elzet in Mechelen een oorlogsbelofte inlostten. Inslaan de bommen uit de Tweede Wereldoorlog ontwijkend in een zelf gebouwde schuilkelder beloofden zij voor hun zelf gekozen beschermheilige St. Joseph, een kapel in de buurtschap te bouwen. Realisering van die belofte had aanvankelijk nogal wat voeten in de aarde, want de welstandscommissie lag dwars. Met een flinke portie doorzettingsvermogen, opofferingsgezindheid en religieuze motivatie werd het karwei toch geklaard en vanaf dat tijdstip fungeert de kapel als toevluchtsoord voor mensen in nood die steun zoeken in moeilijke tijden.



Rozenhoedje

Het is een plek waar al menig buurtbewoner, bezoeker met een bepaalde intentie of een argeloze voorbijganger troost, berusting en steun vond in moeilijke dagen, of dankbaarheid betoonde na verkregen gunsten. Het is tevens traditie in de kapel een rozenhoedje te bidden als een dierbare buurtbewoner overleden is en elk jaar op 1 mei (dag van St. Joseph arbeider) een H. Mis op te dragen.

De kapel is een markant gebouw te midden van een gemeenschap die trots is op het keurig onderhouden kroonjuweel. Het is ook niet verwonderlijk, dat bij de geboorte van prinses Amalia bij de kapel door de gemeente Gulpen – Wittem een koningslinde werd geplant.

Bestuur

Het actieve bestuur bestaande uit Harrie Duijsings (voorzitter), Arthur Wouters (ondervoorzitter – penningmeester), Jean Rademaker (secretaris), Jean Colen, Jo Ploemen of Michel Vanderheijden, weet zich in zijn streven tot behoud en onderhoud van de kapel geruggensteund door geëngageerde bewoners. Zij weten waarom en ter ere van wie ze die dankbaarheid tonen.

Jean Rademaker

De Venrayse lourdesgrot

De Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg heeft tot nu toe nog niet actief gegevens verzameld over andere devotiebouwsels. Dat neemt niet weg, dat er meer interessant klein religieus erfgoed bestaat, dat de aandacht verdient. Menige plaatselijke organisatie houdt zich dan ook bezig met openbare Heilig-Hartbeelden, lourdesgrotten, en religieuze complexen als calvaries, processieparken en oude kerkhoven. Op onze site komt in de toekomst dan ook een pagina, waarop dit soort elementen de ruimte krijgt. De Venrayse lourdesgrot is een voorbeeld van een bouwwerk, dat in de openbare ruimte terecht is gekomen door de opheffing en verkoop van een klooster. Het verschijnsel komt in heel katholiek Nederland steeds meer voor door het verder afnemen van de kloosterbevolking.

Bouw klooster

In 1877 zijn de zusters van de Goddelijke Voorzienigheid vanuit St.-Maurits bij Münster in Duitsland via Steyl naar Venray gekomen. Zes zusters namen hun intrek in het Gasthuis aan de Eindstraat om zich te wijden aan de zorg voor de armen van het dorp. Aan de overkant van de weg werd in 1890 een begin gemaakt met de bouw van hun klooster; uitbreidingen kwamen in de jaren daarna. De kapel was klaar in 1905. Toen was het klooster een congregatiehuis met een internaat voor weeskinderen en schipperskinderen, en er werden pensioengasten opgenomen. In de Eerste Wereldoorlog waren er 70 Belgische vluchtelingen te gast. Rond 1920 was het klooster in volle bloei; er waren toen 225 internaatskinderen en 80 pensioengasten.

De doorgaande groei maakte in 1930 de bouw van het Vincentiushuis noodzakelijk. Toen na de oorlog het internaat opgeheven werd, vestigden de zusters in de vrijkomende gebouwen een BLO-school voor Venray en de omliggende gemeenten. 25 Jaar later hadden 60 zusters de zorg voor patiënten in het Vincentiushuis en de Laterije, en ook steeds meer de zorg voor elkaar, want de vergrijzing nam flink toe. In december 1990 sloten de laatste zusters voorgoed de deur. 113 Jaren lang was deze plek er een van kloosterlijke naastenliefde geweest.



De opgeknapte lourdesgrot met rechts Maria en links Bernadette

Lourdesdevotie

In 1938 is in de kloostertuin een lourdesgrot gebouwd. Het was niet de eerste in zijn soort, en ook niet de laatste. Na de verschijningen van de Heilige Maagd Maria aan Bernadette Soubirous in Lourdes in 1858 was de devotie zo sterk, dat in 1873, 15 jaren daarna, voor de eerste keer een grot werd nagebouwd in Nederland. Dat gebeurde in Sint-Pieter bij Maastricht. Een van de vroegste daaropvolgende grotten werd gebouwd in Venray, bij het klooster Jerusalem in 1878, pas 20 jaren na de verschijningen. Die grot werd gebouwd onder leiding van de Zuidfranse grottenarchitect Ségurd. Het bouwwerk werd gemaakt van ongebruikte steenbrokken en van afbraakmaterialen, die vrijkwamen bij de ontmanteling van de Vesting Venlo.

Het blijft jammer, dat deze grot na de verkoop van dat klooster aan de gemeente in 1975 stilletjes is gesloopt. Tienray kreeg door de bezielende ijver van pastoor Maessen in 1888 zijn lourdesgrot. Daar groeide de devotie zozeer, dat het dorp dé Limburgse Lourdesbedevaartplaats is geworden.

In de loop van de jaren zijn in Limburg veel grotten gebouwd. Momenteel zijn er nog zo'n 75 over, in het algemeen vooral in kloostertuinen. In de buurt van Venray is het minder druk dan in Zuid-Limburg; het dichtst in de buurt is die van het voormalige juvenaat Sint-Pascalis in Oostrum uit dezelfde tijd. Verder is er een in Griendsveen, ook uit 1938. Dan natuurlijk Tienray; daar dateert de onder-tussen derde grot uit 1983. Er is nog een in Arcen bij het Missiehuis St. Paul uit 1920 en in Venlo staat er eentje op het terrein van de Mutsaertsstichting, gebouwd in 1909. De rest van de lourdesgrotten ligt zuidelijker.

De lourdesgrot van Venray

De Venrayse grot is gebouwd in 1937-'38 door de knechten van het klooster onder leiding van de timmerman-onderhoudsman Kobus Gerrits uit Vortum-Mullem. De betrekkelijk kleine grot is gebouwd van half-gesmolten bakstenen en cokessintels, die door hun aard al een rotsachtige uitstraling geven. Naar de overlevering wil, heeft een van de metselaars de hoed van een van zijn kameraden in de cement gesmeten en hem ergens in de grot verwerkt.

De twee beelden, een grote Maria en een kleine Bernadette, uitgevoerd in beton en in bonte kleuren beschilderd, werden geschonken door de heer en mevrouw Bogaard-Peters. Die waren afkomstig uit Neerbosch, en woonden als kinderloos echtpaar als pensioengasten eerste klas in het klooster. Bij de inzegening in 1938 werd in de grot een fles ingemetseld met daarin papieren over het ontstaan van de grot en de Nederlandse munten van dat jaar.

Het klooster ging na het vertrek van de zusters in 1991 over in handen van de ondernemers Van Haren en het gebouw kreeg zakelijke bestemmingen. Het kerkhof van de zusters werd ontruimd en de stoffelijke resten werden elders herbegraven. De afrastering van het terrein werd afgebroken en de beslotenheid van het terrein verdween. Uit voorzorg haalden medewerkers van de Venrayse Stichting Kruisen en Kapellen de beelden uit de grot. De fles was toen overigens al verdwenen.

Na de bouw van nieuwe appartementen op het vroegere kloosterterrein werd het drukker in de buurt. Een van de nieuwe bewoners, de heer Elbers, trof onder een berg verwilderde klimop de vervallen lourdesgrot aan en nam het initiatief om deze plek weer in ere te herstellen.



Onze Lieve Vrouw van Lourdes

In juni 1998 werd de grot weer ingezegend door deken Coenen en er kwam een nieuwe fles met inhoud in de grot.

Sinds die tijd branden er weer geregeld lichtjes bij de grot. In de Mariamaand mei wordt er op de vrijdagavond massaal een rozenhoedje gebeden, en eind oktober trekt een lichtprocessie vanuit de Grote Kerk naar de grot. De zusters kunnen zich gelukkig prijzen met deze nieuwe levendige devotie tot de Moeder Gods.

Koos Swinkels

Herinzegening Missiekapel te Buchten

Op de zonnige Drievuldigheidszondag 3 juni 2007 werden bij de kerkdeur van de St. Catharinakerk te Buchten de genodigden en belangstellenden voor de herinzegening van de Missiekapel ontvangen door voorzitter Remie Lebens van de Werkgroep Missiekruis Buchten. De goed verzorgde uitnodiging geeft naast het programma van de plechtigheid een kort overzicht van de achtergrond van de volksmissie.

“Tot aan het begin van de jaren zestig in de vorige eeuw werden in het kader van de geloofsverdieping volksmissies gehouden. Een volksmissie was een acht- of meerdaagse oefening van zielzorg in een parochie, verzorgd door speciaal daartoe van elders gekomen geestelijken, die lid waren van een orde of congregatie. Tijdens een volksmissie vonden er bijzondere godsdienstige plechtigheden plaats, werd er gelegenheid gegeven tot biechten en werd er dagelijks verscheidene keren over diverse onderwerpen gepreekt. Een generale communie vormde de afsluiting van een volksmissie”.

Inzegening

Na een welkomswoord van voorzitter Lebens trokken de ongeveer 150 aanwezigen, waaronder vertegenwoordigingen van provincie en gemeente, het Gregoriaans koor van Buchten, het kerkelijk zangkoor van de Kapel van O.L.Vrouw te Illikhoven-Visserweert, een afvaardiging van schutterij St. Joseph en parochie-medewerkers, voorafgegaan door misdienaars en priesters en diaken in processie rond de kerk. Aangekomen bij de Missiekapel, gebouwd tegen de noordgevel van de voormalige school, thans huisartsenpraktijk, ging pastoor W. Van Dijck voor in een korte gebedsdienst geassisteerd door pater J. Konings SsR uit Wittem en diaken G. Boreas en opgeluisterd door de koren. Na de inzegening trok de processie weer de kerk binnen om daar de rest van het programma te vervolgen.

Armand Mathijs

Allereerst kwam kunstenaar Armand Mathijs uit Geleen aan het woord. In een beeldpresentatie liet hij een en ander zien van zijn werk en werkwijze. Het door hem vervaardigde nieuwe gipsen corpus is een vervanging van het originele corpus van het missiekruis, dat in 1977 door toenmalig pastoor Verheggen als triomfkruis in de kerk werd opgehangen. Mathijs vernieuwde ook de mergel ornamenten in de topgevel.

Brochure

Hierna presenteerde voorzitter Remie Lebens de fraai vormgegeven brochure *“Uit devotie plantten ze een kruis in het daartoe gebouwde kapelletje”*. Hierin wordt aandacht besteed aan de achtergronden van de volksmissies en aan het oude en nieuwe volksmissiekruis van Buchten. De brochure is uitgegeven in full color en voorzien van diverse (detail)foto's.

Tentoonstelling

Tentoonstellingsdeskundige en lid van de Werkgroep Jacques Engels gaf vervolgens een toelichting op de mooie en overzichtelijke tentoonstelling over het Buchtense missiekruis. De expositie draagt de brede titel *“De paters predikten onvermoeid, het volk luisterde met ontzag, velen kwamen tot inkeer en plantten uit devotie een kruis”*. De eerste volksmissie in Buchten had plaats van 25 juni tot 5 juli 1850. De veelal gebruikelijk kruisplanting zal dan ook wel hebben plaats gehad op het einde van de missie. Op de kapel echter staat het jaartal 1851. Waarschijnlijk werd dus het kruis in 1850 wel geplaatst, maar kwam de kapel pas gereed in 1851. De geschiedenis herhaalt zich thans, want in de dorpel van de kapel staat *“Restauratie 2006”*, terwijl de inzegening plaats vond in 2007. De expositie achter in de kerk was in juni te bezichtigen. Mogelijk is ze later nog op andere plaatsen te zien.

Volksmissie

Pater Konings tenslotte wist alvorens de tentoonstelling voor geopend te verklaren, nog enkele details te melden over de volksmissie te Buchten in 1850. Als archivaris van de Redemptoristen te Wittem had hij die gevens opgediept in het archief van de orde. Hij wist te melden dat er destijds 400 communicanten (12 jaar en ouder) in Buchten waren en dat de mensen van verre toestroomden en na afloop van de preek rozenkransbiddend huiswaarts keerden. De paters hadden in Buchten een ingeworteld misbruik van jonge mensen uit te roeien, te weten het gebruik om van jong gehuwden geld te eisen voor het houden van drinkgelagen. Eén persoon, zo wist Konings te melden, kwam hiertegen in verzet met het verweer, dat ook hij evenals de pastoor, recht had op *“trouwgeld”*. Het kan verkeren!!

Harrie Knoors

VELDBOEKETJE

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In de vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap. Deze keer een poëtische sfeerimpressie van de hand van de streekdichter Wiel Roeselers uit Brunssum.

'n Kruutske

*'n Kruutske langs de weëg
Tussje graas en brieëmekroed
Kiekt noa de passante
En uëver Limburg oet*

*'n Kruutske langs de weëg
Blief der 'ns bie sjtoa
Ruum 'ns op in dien gedanke
Om dan weer frisj wiejer te goa*

*'n Kruutske langs de weëg
't Sjteet doa vuur rieke en erme
Mansluuj, vrouwluuj en kinjer
Om dich 'ns aan te werme*

*'n Kruutske langs de weëg
Van iezer, sjtee, of hoot
Went 't dich in 't hertje raakt
Is 't egelik van good!*

Wiel Roeselers



*Het kruis aan de Rimburgerweg in Brunssum,
dat de auteur tot dit gedicht heeft geïnspireerd.*

Kent u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren?
Stuur ze - mét bronvermelding - op naar: **Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade.**

De Witte Kapel van Neer

Aan de Leudalweg tussen Neer en Roggel staat de grootste kapel van het dorp Neer.

Deze kapel heet ook wel “Kapel in het Sant”, “Onze Lieve Vrouwekapel”, “Kapel in het Ven” of “Onze Lieve Vrouw Troosteres der bedrukten - Hulp der Christenen.”. Deze kapel heeft dus maar liefst vijf namen en dat geeft wel aan, dat ze een belangrijke rol heeft gespeeld voor vele gelovigen in en om het dorp Neer.

Het gebouw is in 1711 gesticht. In het nisje boven de ingang staat de replica van een 400 jaar oud Mariabeeldje. Het origineel staat overigens in de St. Martinuskerk van Neer.

Daar bevinden zich ook zo’n 200 ex-voto’s, meest uit de 19^e eeuw en gemaakt van verguld zilver of goud. Om veiligheidsredenen durfde men die niet langer in de kapel zelf te bewaren.

Binnen in de kapel vinden we werken van de schilders Lückner en Windhausen. Ook zijn er twee glas-in-lood-ramen met voorstellingen van Maria met kind en de jaartallen 1711 en 1961. Bij een restauratie in 1861 werd een dakruiter met een kleine luidklok toegevoegd. Ook werden toen de buitenmuren wit geverfd. Overigens is de witte verf in 1928 weer verwijderd, zodat de oude veldbrandstenen thans weer zichtbaar zijn. Desondanks wordt de naam “Witte Kapel” nog steeds door veel inwoners van Neer gebruikt.

Mijnontploffing

Aan de achterzijde hangt tegen de buitenmuur een groot kruis met corpus. Op 8 januari 1945 kwamen bij een mijnontploffing bij het vlakbij gelegen patronaat zeven kinderen tijdens hun spel om het leven. Het kerkhof bij de parochiekerk kon toen niet gebruikt worden, omdat het onder vuur lag van de Duitsers, die de oostoever van de Maas nog bezetten. (Neer, op de westoever, was al bevrijd). De kinderen zijn toen begraven achter de kapel, bij het grote kruis.



De Witte Kapel

De slachtoffertjes waren :

Pierre Geelen	* 11-02-35
Jan Peeters	* 11-12-33
Jo Geenen	* 18-09-32
Step Peeters	* 07-04-35
Dré Geenen	* 04-03-35
Hans Windhast	* 03-03-37

Het zevende kind, Harrie Snijders uit Beegden, is later in zijn geboortedorp herbegraven.

Langs de gevel aan de straatkant staat ook nog een grafkruis. Daar ligt de “Kapel-Köster” begraven. Het kruis vermeldt daarover:

Johannes Schreurs*	05-10-1868
+	05.01.1945.

Mariafeesten

In vroeger tijden trok de kapel heel wat mensen die kwamen bidden voor genezing van een zieke, een goede oogst of een andere intentie. In 1961, bij het 250-jarig bestaan van de kapel waren er in Neer vier dagen lang grote Mariafeesten, met tal van plechtigheden, die duizenden bezoekers trokken.

Een kleine honderd kaarsjes

Thans fungeert een gepensioneerde dierenarts, die vlakbij de kapel woont, als beheerder van dit monument.

De processie trekt twee keer per jaar naar de witte kapel en ook is er jaarlijks (meestal in augustus) nog altijd een openluchtmis, die veel belangstellenden trekt. Verder is er geregeld rozenkransgebed, worden er af en toe kinderen gedoopt en zijn er missen bij huwelijken en huwelijksjubilea.



Een kleine honderd kaarsjes

Ook nu nog kan men zeker op zondagmiddagen, bij de kapel heel wat pelgrims aantreffen. Zo sprak ik op zondag 20 mei 2007 binnen een kwartier met een tiental bezoekers. En er brandden zo'n kleine honderd kaarsjes bij het beeldje.

Een 83 jarige vrouw uit Roggel kwam nog bijna elke week even langs om te bidden en een moeder, die samen met haar kinderen kaarsjes aanstak, vertelde mij, dat ze zelf enkele jaren geleden in deze Mariakapel was getrouwd. Ook zij bezoekt nog geregeld, samen met haar gezin, deze kapel, net als honderden andere mensen uit Neer en de verre omtrek.

Wim van Diepen

De pastoor

“Het is hier in het dorp natuurlijk ook niet meer zo als het was, toen hier kapelletjes gebouwd werden. Ik schat, dat de meeste van die kapelletjes er al zo'n 50 tot 100 jaar staan. En enkele zijn zelfs veel ouder.

Hoe zou het geweest zijn om toen hier pastoor te zijn ?

In “Kroniek eener Parochie” geeft Jac. Schreurs, M.S.C een goed beeld van die vooroorlogse tijd. De drie delen van dat werk heb ik hier op de pastorie staan. Hij schreef het boek in de oorlogsjaren in Stein aan de Maas. Later is het verfilmd voor de televisieserie “Dagboek van een herdershond”. Maar ja, die tijd is definitief voorbij, hoewel het typische is, dat de belangstelling voor de wegkruisen en kapellen de laatste tijd sterk toegenomen is.

Hoewel de belangstelling voor het kerkgebeuren ook in ons dorp niet overweldigend is, is het met de kruisen en kapellen hier goed gesteld. De Bisschop heeft ons onlangs nog eens voorgehouden, hoe belangrijk de volksdevotie is.

Ik steun dus de plaatselijke heemkundevereniging dan ook met mijn sympathie en mijn adviezen. Ik heb in het kerkbestuur voorgesteld om elk jaar een bedrag van een paar honderd euro aan ze over te maken. Daarmee betuigen we steun voor het werk dat ze doen, om de kruisen en kapellen hier in stand te houden.”

De Stichting Kruisen en Kapellen in Echt

Reeds voor de oprichting van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg was er in Echt in 1933 een “Comité voor het kruis langs den Openbaren weg” opgericht. Initiatiefnemer was de abt van Lilbosch, Dom Augustinus Giesberts.

In naam van het comité vroeg hij vergunning voor het oprichten van een kruis nabij de Roterweg te Slek en voor het oprichten van een Calvariegroep aan Pepinusbrug te Lilbosch.

De Calvariegroep aan Pepinusbrug werd ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de abdij Lilbosch in juli 1933 ingezegend door bisschop Lemmens.

Deken Joosten

De Stichting tot behoud en beheer van Kapellen en Wegkruisen in het land van Echt is voortgekomen uit de in 1954 opgerichte Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg waarin deken J.Th. Joosten van de parochie St. Landricus afgevaardigd werd.

De in 1954 opgerichte Stichting heeft als doelstelling op te komen voor de kleine monumenten die met het Limburgse land en de volksreligie nauw verbonden zijn: de kruisen en kapellen.

Op 8 maart 1962 werd door het Bisdom Roermond voor de kapel van Schilberg te Echt de ‘Stichting Onze Lieve Vrouw van Schilberg’ ingesteld met als voorzitter deken J.Th. Joosten.

Langzamerhand werden in de gemeente Echt maar ook elders vele initiatieven ontplooid voor het in standhouden van kruisen en kapellen. Deze initiatieven werden in 1974 tijdens een vergadering in Roermond uitvoerig besproken waarbij de vraag werd gesteld of het niet zinvol was in de gemeenten of regio's over te gaan tot de oprichting van “Stichtingen voor Kruis en Kapel”.

Stichting

In Echt kwam de “Werkgroep Kruisen en Kapellen” tot stand op 9 februari 1979. In 1980 werd deze werkgroep omgevormd tot een stichting en 5 maart 1980 ingeschreven in het Stichtingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Midden-Limburg onder de naam: “Stichting tot behoud en beheer van Kapellen en Wegkruisen in het land van Echt”.

De Stichting heeft als doelstelling:

- het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van huidige en toekomstige kapellen en wegkruisen te Echt in overleg met de eigenaren der

In deze serie doen plaatselijke stichtingen, werkgroepen enz. uit de doeken hoe zij georganiseerd zijn en hoe ze het klaarspelen om hun kruisen en kapellen te behouden

kruisen of kapellen van de bestaande stichtingen, buurtschappen en personen op wie deze taak van oudsher rust.

Bij de oprichtingsvergadering op 3 juli 1980 werd het volgende bestuur gekozen:

- Pastor Beeren Houtstraat 26 Pey-Echt, voorzitter
 - J Welters, Kerkstraat 9 Ohé en Laak, secretaris
- Leden waren:
- P Goertz, Vlaskuileweg 1 Maria-Hoop
 - H Hausmans, Weidestraat 5 Echt
 - J Heinrichs, Prinsenbaan K'bosch

Na enkele jaren kwamen de werkzaamheden op een laag pitje te staan. Door vernielingen aan de kruisen Ophoven, Doort, Ruitersweg en Bonkersteeg werden de reparaties/vernieuwingen van de kruisen weer ter hand genomen.

Nieuw bestuur

In 1992 werd het bestuur in een maand tijd getroffen door het overlijden van de secretaris A. Laugs, en de leden Pastor P. Alofs en G. Mestrum.

Wegens ziekte trad Pastor H. Beeren in 1994 terug als voorzitter van de Stichting Kruisen en Kapellen in Echt. Hij nodigde op 26 augustus 1994 verschillende personen uit voor een vergadering van de Kruisen en Kapellen. In deze vergadering werd een nieuw bestuur gekozen met als voorzitter dokter A. Janssens en H. Maessen als secretaris.

Als leden werden gekozen de heren G. Huisman, P. Hulsen en L. Theelen.

In de vergadering van 11 november 1994 wordt afscheid genomen van de oud-voorzitter Pastor H.

Beeren die enkele maanden later, op 18 februari 1995, overleed.

Inventarisatie

Het nieuwe bestuur ging zeer voortvarend te werk. Het inventariseerde eerst de onderhoudstoestand van de kruisen en kapellen in de gemeente Echt. Hierna werd een plan van aanpak gemaakt.

Onder voorzitterschap van dokter A. Janssens heeft de Stichting in de periode 1994-2003 met medewerking van de verschillende buurtverenigingen en eigenaars 27 van de 54 kruisen en kapellen in de gemeente Echt gerestaureerd en of er onderhoudswerkzaamheden aan verricht.

Met name de Calvariegroep Putbroek, het gedachtenismonument aan de moord op vier jonge mannen in november 1931, het grafmonument van de vier vermoorde jonge mannen op het kerkhof te Maria Hoop en

de restauratie van het dak en het interieur van de kapel Spaanshuisken waren in deze periode de grootste projecten.

Op 22 januari 2003 overleed het bestuurslid de heer P. Hulsen en op 6 januari 2004 werd de Stichting getroffen door het overlijden van haar voorzitter A. Janssens. In mei 2004 werd de heer L. Theelen in de algemene ledenvergadering gekozen tot opvolger van de heer A. Janssens.

De Stichting kan er trots op zijn dat de kruisen en kapellen in de oude gemeente Echt zich in een goede staat van onderhoud bevinden. In maart en april 2007 zijn de kruisen aan de Peutenweg en Berkelaarsweg-Slagmolen gerestaureerd. Binnenkort wordt het interieur van de kapel te Berkelaar opnieuw geschilderd. Bovendien moet het door vandalen vernielde granieten kruis te Putbroek worden gerestaureerd.

Het bestuur van de Stichting bestaat thans uit: L. Theelen, voorzitter; H. Maessen, secretaris/penningmeester; L. Walraven 2^e secretaris; J. Ritzen afgevaardigde in de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg en R. Vroomen.

Jac Ritzen



Kapel Schilberg in Echt met enkele van de zeven voetvallen

Limburgs mooisten (I)

De 'open' Mariakapel in de Grubbe te Nagelbeek-Schinnen

Als je vanuit Schinnen door buurtschap Nagelbeek komt en – een paar honderd meter rechtdoor – de holle weg inloopt, dan is het of je plotseling een verschijning van de Moeder Gods krijgt. Zo mooi, stralend en indringend is het daar geplaatste Mariabeeld.

Tweede Wereldoorlog

Voordat dit beeld er werd geplaatst hing tegen een boom een eenvoudig Mariabeeldje waar de buurtbewoners kwamen bidden om bescherming te vragen tegen het geweld in de Tweede Wereldoorlog. Uit dankbaarheid voor de verkregen bescherming hebben zij direct na de bevrijding plannen gemaakt om bij de splitsing Maastrichterweg-Grubbenweg een Mariakapel te bouwen. Er werden acties gehouden om het benodigde geld bij elkaar te krijgen en de familie L. Houtvast uit Schinnen schonk het stukje grond waarop de kapel zou worden gebouwd. De kunstenaar Gène Quanjel uit Geleen maakte het ontwerp voor de kapel en het Mariabeeld. Het beeld werd gebakken in de Abdij van de Benedictijnen in Lemiers (Vaals). Alle werkzaamheden zijn door de buurtbewoners zelf uitgevoerd. De inzegening werd op zondag 15 september 1957 door deken Custers van Schinnen verricht, geassisteerd door pater Zef Debets uit Nagelbeek.

Vandalen

In 1987 is het beeld door vandalen onthoofd en door de Margratense kunstenaar Math Wanders spontaan weer gerestaureerd. Het geheel is toen opgeknapt en in oude glorie hersteld. Op 28 mei 1988 werd de 'open' Mariakapel opnieuw ingezegend door deken J. Keulen, geassisteerd door kapelaan B. Gorissen en pastoor J. Debets.

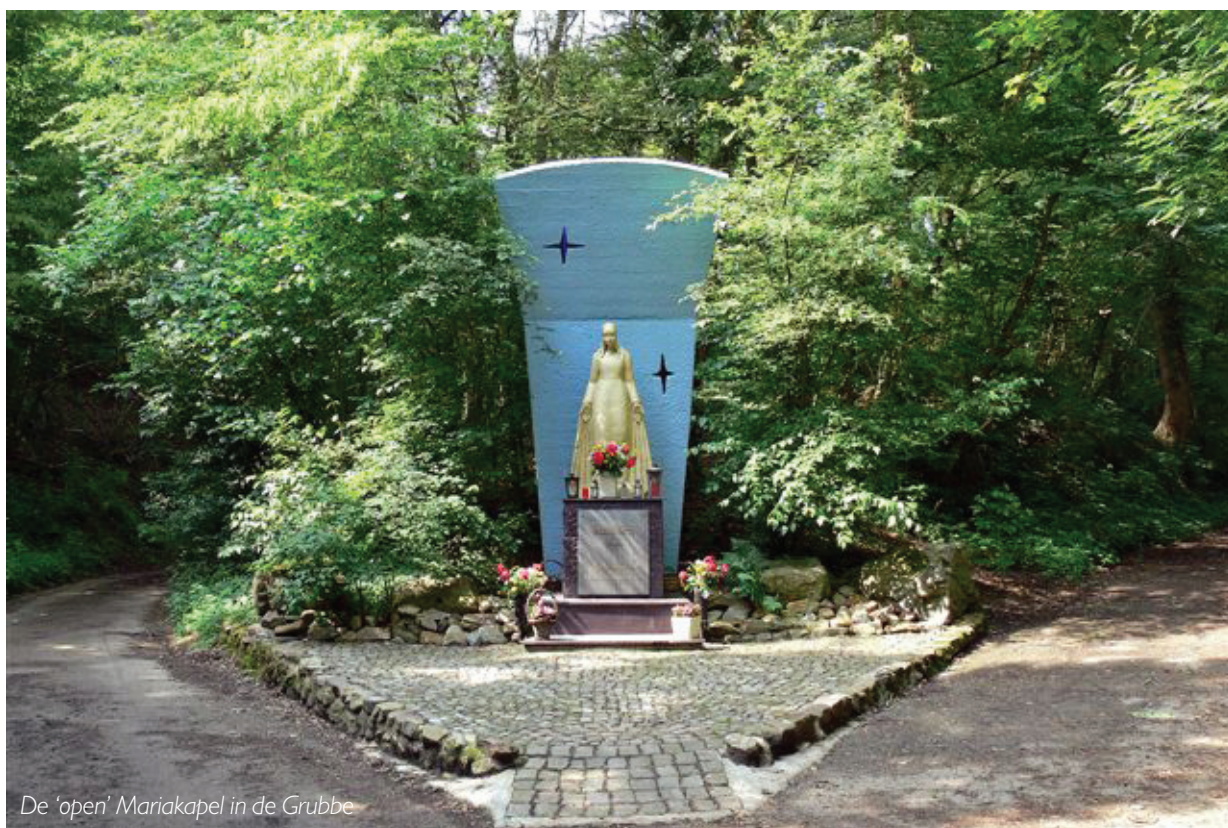
Moeder Gödske

Zef Bouwens, Jo Buijsen, Hub Otermans, Jo Otten en Zef Pelzer – allen uit Nagelbeek – zijn anno 2007 de mannen die de kapel bewaken en onderhouden. Dames uit de buurtschap zorgen ervoor dat er altijd bloemen in de kapel staan.

En zo staat Maria – ook wel 'het Moeder Gödske van de Grubbe' genoemd – heden ten dage te stralen.

Jan Jansen (Nuth)

Geraadpleegde bronnen: 'De kleine monumenten, Veld- en wegwijzen in de zes kerkdorpen van Schinnen'; Jo Otten (Nagelbeek)



De 'open' Mariakapel in de Grubbe

Faits divers

Australië en de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Het is woensdag 11 april 2007. Om 8.30 uur gaat de telefoon. Aan de lijn is Yvonne Davis uit Melbourne-Australië. Zij belt als Executive Producer Dutch program SBS Radio Melbourne. Via internet had ze kennis genomen van het feit, dat de Provincie Limburg het onderhoud van kruisen en kapellen gaat ondersteunen. Al zoekende kwam ze terecht bij de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg. Zij dacht dat het voor de luisteraars, o.a. voormalige Limburgers, wel leuk zou zijn iets meer te kunnen vertellen over de activiteiten rond kruisen en kapellen. De hele geschiedenis van de Stichting kwam in het gesprek aan bod: de reden van oprichting, de bloei, de neergang en de heropleving, de jubilea, ontvangen prijzen, de inventarisatie en de uitgave van ons jubileumboek en de viering van het jubileum. De website van de stichting was inmiddels al bij hen bekend. Dat blijkt dus een belangrijk medium te zijn voor het informeren van geëmigreerde Limburgers over dit typisch Limburgs cultuurobject.

Harrie Knoors



OLS Kapel in Wessem

Op 3 juli 2005 vond in Wessem bij tropische temperaturen het Oud Limburgs Schuttersfeest plaats. Het jaar tevoren had Schutterrij St. Joris het OLS gewonnen en dat betekende, dat de schutterrij het jaar daarop het feest mocht organiseren. Het hele dorp werd betrokken bij de organisatie en na afloop wilde de schutterrij dan ook een blijvend aandenken aan het dorp schenken. Besloten werd tot de herbouw van een kapel, die in de zestiger jaren door een wegreconstructie was verdwenen.



De kapel in aanbouw



Bidtocht te Eys

Op Goede Vrijdag 6 april trok in en rondom het Zuid-Limburgse dorpje Eys een bidtocht langs een veertiental wegkruisen. De deelnemers maakten tijdens deze sportieve wandeling bij elk monumentje halt voor een korte overweging. De stoet vertrok om 19.00 uur vanuit de Sint Agathakerk van Eys. Onderweg werd onder andere gestopt in de kerk van Wahlwiller, alwaar door de 'Schola Cantorum' enkele stemmige liederen ten gehore werden gebracht.



Kruis bij rotonde Horn

De recentelijk opgerichte Heemkundevereniging Horn heeft het plan opgevat om bij het gereconstrueerde kruispunt Rijksweg/Beegderweg een kruis op te richten. Het kruis zal geplaatst worden bezijden de nieuw aangelegde rotonde. Het bestuur van de vereniging is thans bezig met het ontwerp. De Gemeente heeft alle medewerking toegezegd.



Kruis in Thorn zoekt standplaats in Pey-Echt

Op de vraag in het vorige nummer naar de eigenaar van het kruis, dat bij timmerman Pierre Corstjens in Thorn terecht was gekomen, is een antwoord gekomen. De eigenaar is gevonden: Leo Dirks uit Pey die daar aan de Brökweg een café heeft met de welluidende naam "Bie Leos". Hij heeft het kruis naar Thorn gebracht en wil het graag, nadat het opgeknapt is, in Pey tegenover zijn café een plaats geven.



Thornse kapellen in "Man bijt hond"

Op 12 mei 2007 zijn in Thorn opnamen gemaakt voor het programma "Man bijt hond". Daartoe waren vier beheerst(d)ers opgeroepen om per fiets met de nodige schoonmaakattributen op het kerkplein te verschijnen. De camera signaleerde hoe de beheerders vanaf die plek uitzwermden naar hun kapellen. Van de kapellen van Barbara, Catharina, Nepomucenus en Jacobus werden fraaie opnamen gemaakt, terwijl de beheerst(d)ers druk doende waren met de schoonmaak. Aanleiding voor de televisieopnamen was het feest van 's Heren Hemelvaart. De producent van het programma wist eigenlijk niet goed hoe hij de relatie tussen Hemelvaart en de Thornse kapellen moest leggen. De Thornse beheerst(d)ers wisten dat ook niet, maar de oplossing was al gauw gevonden: in Thorn zou het de gewoonte zijn om voor Hemelvaart de kapellen schoon te maken. En zo kon men op Hemelvaartsdag in het televisieprogramma de "traditionele" schoonmaak van de Thorner kapellen aanschouwen.



De opnamen bij de Jacobuskapel





Antoniuskapel Panheel